

कोभिड-१९ महामारीको
“दोस्रो लहर” र नेपालको विद्यालय
शिक्षा सम्बन्धी सन्दर्भ सामग्री

संकलक
सन्जिला मोक्तान

मार्टिन चौतारी

कोभिड-१९ महामारीको “दोस्रो लहर” र नेपालको विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी सन्दर्भ सामग्री

संकलक : सन्जिला मोक्तान

Preferred citation: Moktan, Sanjila. 2022. Bibliography on Covid-19 Pandemic “Second Wave” and School Education in Nepal. Version 1.0. Available at www.martinchautari.org.np/storage/files/bibliography-on-Covid-19-pandemic-second-wave-and-school-education-in-nepal_CBS2022-1.pdf

Version: 1.0

First published at this site: 10 March 2022

Copyright © Martin Chautari

Publisher

Martin Chautari

27 Jeetjung Marg, Thapathali

GPO Box 13470, Kathmandu, Nepal

Tel: +977-1-4238050/4102027; Fax: +977-1-4240059

chautari@mos.com.np

www.martinchautari.org.np

Chautari Bibliography Series: 2022-1

This bibliography has been prepared as part of the research project “Locating Public Finance Dynamics in Education in Nepal” supported by the Ministry of Foreign Affairs of Denmark and administered by Danida Fellowship Centre.

संकलक परिचय

मार्टिन चौतारीको अनुसन्धान समूहमा आबद्ध सन्जिला मोक्तानले विद्यालय शिक्षाको विभिन्न पाटाबारे अनुसन्धान गरेकी छन्। उनका लेख तथा समीक्षा जर्नल र पत्रपत्रिकाहरूमा प्रकाशित छन्। साथै, उनको सह-लेखनमा कोभिड-१९ महामारीमा विद्यालय शिक्षा : अनुसन्धान प्रतिवेदन (२०७८) र सह-संकलनमा विविध विषयका पाँच ओटा सन्दर्भग्रन्थ सूचीहरू मार्टिन चौतारीको वेबसाइटमा प्रकाशित छन्। ईमेल : tamangsanjeela@gmail.com

कोभिड-१९ महामारीको “दोस्रो लहर” र नेपालको विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी सन्दर्भ सामग्री

नेपालमा कोभिड-१९ महामारीको पहिलो, दोस्रो र तेस्रो लहरबाट विद्यालय शिक्षा नराम्ररी प्रभावित भयो। कोभिडको पहिलो लहरमा आठ महिनासम्म (चैत ६, २०७६ देखि कात्तिक अन्तिम हप्ता, २०७७) विद्यालयहरू बन्द भए।^१ मंसिर पहिलो हप्ता, २०७७ बाट मात्रै विद्यालयहरू भौतिक उपस्थितिमा सञ्चालनमा आएका थिए। यसरी पठनपाठन सञ्चालन भएको पाँच महिना पुग्दा नपुग्दै वैशाख २०७८ मा कोभिडको दोस्रो लहर देखा पर्‍यो। त्यसले गर्दा वैशाख १३ देखि भदौ अन्तिम हप्तासम्म करिब चार महिना विद्यालयहरू बन्द रहन पुगे। कोभिडको पहिलो लहरमा झैं दोस्रोमा पनि भौतिक उपस्थिति सहितका शैक्षिक गतिविधि ठप्प हुन पुगे। वैकल्पिक पठनपाठन विशेष गरेर अनलाइन कक्षा सञ्चालनमा अनेक जटिलता देखिए। रोकिएका परीक्षा तोकिएको समयमा सञ्चालन हुन सकेनन् भने नतिजा प्रकाशनमा पनि ढिलाइ भयो। त्यस्तै, नयाँ शैक्षिक सत्र सञ्चालन तथा पाठ्यपुस्तक वितरण लगायत अन्य शैक्षिक क्रियाकलापहरू प्रभावित भए। विद्यालय पुनः सञ्चालनमा आएको तीन महिना पनि पूरा नहुँदै पुस अन्तिम हप्तादेखि पुनः कोभिडको तेस्रो लहर शुरू

^१ नेपालमा कोभिडको पहिलो लहर (वैशाख २६, २०७७ देखि फागुन २८, २०७७ सम्म) ले विद्यालय शिक्षामा पारेको प्रभाव बारेमा विस्तृतमा बुझ्न हेर्नुहोस्, <https://martinchautari.org.np/storage/files/covid-19-pandemic-and-school-education-in-nepal-a-select-reading-list.pdf> र <http://martinchautari.org.np/storage/files/covid-19-pandemic-and-school-education-in-nepal-bibliography-cbs2021-1.pdf>

भयो।^२ त्यसले गर्दा पुस २७ देखि माघ मसान्तसम्म विद्यालय बन्द गरिए। यो सन्दर्भ सामग्री सूची तयार पार्दा नेपाल कोभिड तेस्रो लहरको चपेटामै थियो। त्यसैले तेस्रो लहर र विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी सामग्री यसमा समाविष्ट छैन।

कोभिडको “दोस्रो लहर” ले नेपालको विद्यालय शिक्षा क्षेत्रमा पारेको प्रभावका विभिन्न पक्षबारे नेपालका पत्रपत्रिका (छापा र अनलाइन) मा प्रशस्तै सामग्रीहरू प्रकाशित भए।^३ तिनै सामग्रीहरू संकलन गरेर यो सन्दर्भ सूची तयार पारिएको छ। यसलाई “कोभिडको दोस्रो लहरमा संघीय सरकार र विद्यालय शिक्षा,” “स्थानीय सरकार र विद्यालय शिक्षा,” “सामुदायिक विद्यालय र शिक्षक,” “संस्थागत विद्यालय र शुल्क विवाद,” “एसईई र कक्षा १२ को परीक्षा” एवं “अनलाइन कक्षा” गरी मोटामोटी छ ओटा उपशीर्षकमा बाँडिएको छ। सन्दर्भ सामग्रीको सूची संकलनका लागि पुस १७, २०७७ (जनवरी १, २०२१) देखि मंसिर १४, २०७८ (नोभेम्बर ३०, २०२१) सम्म नेपालका विभिन्न दैनिक पत्रपत्रिका र म्यागेजिनका अनलाइन संस्करण र अनलाइनमा कोभिड-१९ र विद्यालय शिक्षा सम्बन्धी प्रकाशित लेख, समाचार, टिप्पणी र सम्पादकीय हेरिएको थियो। हेरिएका पत्रपत्रिकामा *कान्तिपुर*, *नयाँ पत्रिका*, *नागरिक*, *अन्नपूर्ण पोस्ट*, *द काठमाडौँ पोष्ट*, *गोरखापत्र*, *द राइजिड नेपाल*, *द हिमालयन टाइम्स*, *हिमालखबर*, *शिक्षक* प्रमुख छन्। त्यस्तै, अनलाइनहरूमा *सेतोपाटी*, *एडु-पत्र*, *एडुखबर*, *एजुकेशनपाटी*, *शिलापत्र*, *उकेरा* प्रमुख छन्।

यो सन्दर्भ सामग्रीलाई आउँदा दिनमा पनि अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ। पाठकले यस सूचीमा थप्नुपर्ने वा सच्याउनु पर्ने कुनै सामग्री भेट्टाउनुभयो भने tamangsanjeela@gmail.com मा सम्पर्क गरी जानकारी गराउन सक्नुहुनेछ।

^२ नेपालमा कोभिडको दोस्रो लहरका लागि भारतबाट फैलिएको डेल्टा भेरियन्टलाई जिम्मेवार मानिए झैं तेस्रो लहर दक्षिण अफ्रिकाबाट फैलिएको ओमिक्रोन भेरियन्टले ल्याएको मानिएको छ। पहिलो र दोस्रो लहरको तुलनामा तेस्रो लहरमा कोभिडको संक्रमणको प्रभाव छिटै मत्थर भएको देखिएको छ। यो सन्दर्भसूचीलाई अन्तिम रूप दिने बेला (फागुन तेस्रो हप्ता) सम्म दैनिक नयाँ संक्रमित संख्या दैनिक एक सयदेखि दुई सयको हाराहारीमा रहेको छ, जुन प्रतिदिन घट्दो क्रममै छ।

^३ नेपालमा कोभिडको दोस्रो लहरले विद्यालय शिक्षामा पारेको प्रभावबारे बुझ्न हेर्नुहोस्, <https://martinchautari.org.np/storage/files/covid-19-pandemic-second-wave-and-school-education-in-nepal-some-selected-reading-material-december2021.pdf>

कोभिड महामारीको दोस्रो लहरमा संघीय सरकार र विद्यालय शिक्षा

अनलाइनखबर । २०७७ । कोरोना महामारीमा बन्द गरिएका विद्यालयसहित सबै क्षेत्र खुला । पुस १९ । www.onlinekhabar.com/2021/01/921015 मा उपलब्ध; पुस १९, २०७७ मा हेरिएको ।

अनलाइनखबर । २०७८ । कोरोना अति प्रभावित जिल्लामा विद्यालय बन्दको निर्णय डीसीसीएमसीले गर्ने । वैशाख ३ । www.onlinekhabar.com/2021/04/946039 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

अन्नपूर्ण पोस्ट । २०७८ । असारदेखि नयाँ भर्ना शुरू गराउँदै शिक्षा मन्त्रालय । जेठ २३ । <http://annapurnapost.com/news/180963> मा उपलब्ध; जेठ २३, २०७८ मा हेरिएको ।

अन्नपूर्ण पोस्ट । २०७८ । बिरानो नबनोस् विद्यालय (सम्पादकीय) । भदौ १० । <https://annapurnapost.com/news/185329> मा उपलब्ध; भदौ १०, २०७८ मा हेरिएको ।
आचार्य, देवीराम । २०७८ । शैक्षिक प्रणाली सुधारको अवसर । *गोरखापत्र*, वैशाख २३ । <https://gorkhapatraonline.com/opinion/2021-05-06-36882> मा उपलब्ध; वैशाख २३, २०७८ मा हेरिएको ।

एजुकेशनपाटी । २०७७ । उच्च जोखिममा विद्यालय, मास्क पनि साटासाट ! चैत ३१ । <https://educationpati.com/jhhjh/> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

एजुकेशनपाटी । २०७७ । कोरोनाको उपाय विद्यालय बन्द होइन । चैत ३१ । <https://educationpati.com/ttyu8/> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

एजुकेशनपाटी । २०७८ । विद्यार्थीलाई ल्यापटप किन्न ८० हजार ऋण । जेठ १५ । <https://educationpati.com/budgetnewsedu20/> मा उपलब्ध; जेठ १६, २०७८ मा हेरिएको ।

एडुखबर । २०७७ । शिक्षा मन्त्री अन्तै व्यस्त, शैक्षिक मुद्दा अलपत्र । माघ १५ । www.edukhabar.com/news/15103 मा उपलब्ध; माघ १५, २०७७ मा हेरिएको ।

एडुखबर । २०७७ । शैक्षिक संस्था बन्द गर्ने नगर्ने अवस्था विश्लेषण पछि, मापदण्ड पालनामा ध्यान दिन आग्रह । चैत १० । www.edukhabar.com/news/15154 मा उपलब्ध; चैत १०, २०७७ मा हेरिएको ।

- एडुखबर । २०७८ । कोभिडको जोखिम : विद्यालय बन्द । वैशाख १२ । www.edukhabar.com/news/15198 मा उपलब्ध; वैशाख १२, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । वैकल्पिक माध्यमबाट स्टरोन्नति, असार एक गतेदेखि नयाँ विद्यार्थी भर्ना । जेठ २४ । <https://edupatra.com/news/Upgrade-through-alternative-means-enrollment-of-new-students-from-July1/> मा उपलब्ध; जेठ २४, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । सरकारको प्राथमिकतामा शिक्षा परेन : एनसिई नेपाल । जेठ २५ । <https://edupatra.com/news/Education-is-not-a-priority-of-the-gov-nce-nepal/> मा उपलब्ध; जेठ २५, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । न्यून विद्यार्थी भएका विद्यालय खोल्न सहमति । साउन १४ । <https://edupatra.com/news/minimum-student-school-open/> मा उपलब्ध; साउन १६, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । जोखिमको विश्लेषण गरी आंशिक वा पूर्ण विद्यालय खुल्न सक्ने । भदौ १५ । <https://edupatra.com/news/partial-or-full-school-can-be-opened-by-analyzing-the-risk/> मा उपलब्ध; भदौ १५, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । शिक्षा मन्त्रालयले तयार गरेको विद्यालय सञ्चालन सम्बन्धी कार्यढाँचा । भदौ २१ । <https://edupatra.com/news/school-operation-framework-prepared-by-the-ministry-of-education/> मा उपलब्ध; भदौ २१, २०७८ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७७ । शैक्षिक सत्रको अन्योल हटाऊ (सम्पादकीय) । माघ १८ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/01/31/1612059065281523.html> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७७ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७७ । शिक्षण संस्थामा जनस्वास्थ्य मापदण्ड पालना गर्न शिक्षा मन्त्रालयको निर्देशन । चैत १२ । <https://ekantipur.com/news/2021/03/25/161666867656994628.html> मा उपलब्ध; चैत १३, २०७७ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७८ । कोरोनाले अति प्रभावित १४ जिल्लामा विद्यालय नजान स्वास्थ्य मन्त्रालयको अपिल । वैशाख २ । <https://ekantipur.com/news/2021/04/15/161848687851384849.html> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

- कान्तिपुर । २०७८ । स्थानीय तहको निर्णयबमोजिम विद्यालय बन्द गर्ने/नगर्ने निर्णय गर्नु : शिक्षा मन्त्रालय । वैशाख ३ । <https://ekantipur.com/news/2021/04/16/16185621238089517.html> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७८ । संसदीय समितिको निर्देशन - तत्काल स्कूल बन्द गरी वैकल्पिक माध्यमबाट पठनपाठन गराउनु । वैशाख ३ । <https://ekantipur.com/news/2021/04/16/16185681625949656.html> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७८ । २५ शहरका शिक्षण संस्था बन्द । वैशाख ७ । <https://ekantipur.com/news/2021/04/20/161888275598866539.html> मा उपलब्ध; वैशाख ७, २०७८ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७८ । सबै विद्यालय बन्द गर्ने सरकारको निर्णय, परीक्षा स्थगित गर्ने सीसीएमसीको सिफारिस पारित । वैशाख १३ । <https://ekantipur.com/news/2021/04/26/161944838691755110.html> मा उपलब्ध; वैशाख १३, २०७८ मा हेरिएको ।
- काफ्ले, कौशल । २०७८ । कोरोनाकालमा वैकल्पिक विधि : निर्देशिकाको भरमा सरकार, कार्यान्वयनमा विद्यालयलाई कठिनाइ । *शिलापत्र*, भदौ १४ । <https://shilapatra.com/detail/65413> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।
- काफ्ले, सुरेन्द्र । २०७८ । शैक्षिक क्षेत्र डामाडोल । *अन्नपूर्ण पोस्ट*, साउन २४ । <http://annapurnapost.com/news/184275> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।
- कार्की, उजिर । २०७८ । विद्यालय सञ्चालनबारे चार थरी निर्देशन, अन्योलमा अभिभावक । *नेपालखबर*, वैशाख ३ । <https://nepalkhabar.com/politics/55404-2021-04-16-14-45-58> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७७ । शैक्षिक सत्र लथालिंग, मन्त्री पार्टीकै काममा । *कान्तिपुर*, माघ १७ । <https://ekantipur.com/news/2021/01/30/161196861344092110.html> मा उपलब्ध; माघ १७, २०७७ मा हेरिएको ।
- कोइराला, विद्यानाथ । २०७७ । खोल्ने र बन्द गर्ने बीचको शैक्षिक विकल्प । *एडुखबर*, माघ ६ । www.edukhabar.com/news/15090 मा उपलब्ध; माघ ६, २०७७ मा हेरिएको ।

- खड्का, उपेन्द्र । २०७८ । विद्यालय सञ्चालकलाई स्वास्थ्य प्रवक्ताको चेतावनी : बच्चाको ज्यान गए ज्यानमारामा पर्लान् नि ! उकेरा, वैशाख ३ । www.ukeraa.com/news/2021/04/16/5107 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- गौतम, दिनेश । २०७८ । बन्यो विद्यालय, कलेज र परीक्षा सञ्चालन गर्ने कार्ययोजना, कहाँ कसरी खोल्ने विद्यालय ? (कार्ययोजना सहित) । *शिलापत्र*, भदौ १५ । <https://shilapatra.com/detail/65753> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।
- गौतम, भवानीश्वर । २०७७ । यो वर्षको शैक्षिक सत्र जेठ मसान्तसम्म । *नयाँ पत्रिका*, फागुन ६ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/60323/2021-02-18 मा उपलब्ध; फागुन ९, २०७७ मा हेरिएको ।
- गौतम, भवानीश्वर । २०७८ । नयाँ शैक्षिक सत्रमा पनि अनलाइन पठनपाठन, तर वर्षदिनसम्म तयारी शून्य । *नयाँ पत्रिका*, जेठ १३ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/64750/2021-05-27 मा उपलब्ध; जेठ १३, २०७८ मा हेरिएको ।
- दुरा, यमबहादुर । २०७८ । महामारीमा शिक्षा क्षेत्र: विकल्प खोज्ने बेला । *हिमालखबर*, जेठ १७ । www.himalkhabar.com/news/123903 मा उपलब्ध; जेठ १७, २०७८ मा हेरिएको ।
- देवकोटा, सविना । २०७८ । विद्यालय खोल्ने निर्णय : विद्यालय प्रशासन हतारमा, विद्यार्थी र अभिभावक दोधारमा । *शिलापत्र*, भदौ २२ । <https://shilapatra.com/detail/66245> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।
- नयाँ पत्रिका । २०७८ । उच्च जोखिम रहेका स्थानीय तहका शैक्षिक संस्था बन्द गर्ने सरकारको निर्णय । वैशाख ७ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/62966/2021-04-20 मा उपलब्ध; वैशाख ७, २०७८ मा हेरिएको ।
- नयाँ पत्रिका । २०७८ । काठमाडौँ उपत्यकामा विद्यालयबाहेक सबै चलन पाउने (भिडियो सहित) । भदौ १६ । <https://nayapatrikadaily.com/news-details/69961/2021-09-01> मा उपलब्ध; भदौ १६, २०७८ मा हेरिएको ।
- नेपाल समाचारपत्र । २०७८ । शिक्षाको स्मार्ट निषेधाज्ञा कार्ययोजना, चार क्षेत्र छुट्ट्याइने (कार्ययोजनासहित) । भदौ १६ । <https://newsfnepal.com/2021/09/01/432290/> मा उपलब्ध; भदौ १६, २०७८ मा हेरिएको ।

- पण्डित, शेषकान्त । २०७७ । लयमा फर्कने प्रयत्नमा शैक्षिक क्षेत्र । *गोरखापत्र*, पुस २८ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-01-12-30013> मा उपलब्ध; पुस २८, २०७७ मा हेरिएको ।
- पण्डित, शेषकान्त । २०७८ । नयाँ शैक्षिक सत्र आजदेखि । *गोरखापत्र*, असार १ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-06-15-39728> मा उपलब्ध; असार १, २०७८ मा हेरिएको ।
- पन्त, प्रजु । २०७८ । नयाँ शैक्षिक सत्र कसरी सञ्चालन हुन्छ ? के छ सरकारको तयारी ? *उकेरा*, जेठ ९ । www.ukeraa.com/news/2021/05/23/6117 मा उपलब्ध; जेठ ९, २०७८ मा हेरिएको ।
- बाह्रखरी । २०७७ । तत्काल विद्यालय बन्द नहुने, सभा-समारोह र भिडभाड नगर्न निर्देशन । चैत १२ । <https://baahrakhari.com/news-details/312957> मा उपलब्ध; चैत १२, २०७७ मा हेरिएको ।
- बुढाथोकी, सागर । २०७८ । विद्यालय बन्द गर्ने प्रस्ताव थन्किएपछि अभिभावकलाई स्वास्थ्यको अपील । *अनलाइनखबर*, वैशाख २ । www.onlinekhabar.com/2021/04/945965 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- राई, गणेश । २०७७ । हटेन शैक्षिक सत्रको अन्योल । *कान्तिपुर*, पुस २७ । <https://ekantipur.com/news/2021/01/11/161033079957966533.html> मा उपलब्ध; पुस २७, २०७७ मा हेरिएको ।
- राई, ननुता । २०७७ । शैक्षिक सत्र असोजसम्म सारौं : शिक्षाविद् डा. वाग्ले । *अनलाइनखबर*, फागुन १० । www.onlinekhabar.com/2021/02/932841 मा उपलब्ध; फागुन १०, २०७७ मा हेरिएको ।
- राई, ननुता । २०७८ । दोधारमा अभिभावक : छोराछोरीलाई स्कूल पठाउने कि नपठाउने ? *अनलाइनखबर*, वैशाख २ । www.onlinekhabar.com/2021/04/945960 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- राई, पूर्ण पी । २०७८ । ठट्टा होइन स्वास्थ्य । *हिमालखबर*, वैशाख १३ । www.himalkhabar.com/news/123035 मा उपलब्ध; वैशाख १३, २०७८ मा हेरिएको ।

राई, विवेक । २०७८ । विज्ञ भन्छन्- काठमाडौंमा विद्यालय खोल्ने बेला भएको छैन, तिहारसम्म कुरौं । सेतोपाटी, भदौ १७ । www.setopati.com/social/247776 मा उपलब्ध; भदौ २०, २०७८ मा हेरिएको ।

रिजाल, चिन्तामणि । २०७८ । भर्चुअल कक्षा : अरू बेला चुपचाप, जुनबेला पानी पर्छ त्यही बेला छाता ! एडुखबर, वैशाख १४ । www.edukhabar.com/news/15203 मा उपलब्ध; वैशाख १४, २०७८ मा हेरिएको ।

श्रेष्ठ, मकर । २०७८ । स्कूल खोल्न शुरू, खोप कहिले ? कान्तिपुर, असोज ४ । <https://ekantipur.com/news/2021/09/20/163209756166859796.html> मा उपलब्ध; असोज ४, २०७८ मा हेरिएको ।

समृद्ध समाज । २०७८ । महामारी वा विपदकालिन शिक्षा योजना निर्माणमा किन विलम्ब ? साउन ६ । <https://samriddhasamaj.com/archives/22652> मा उपलब्ध; फागुन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

समृद्ध समाज । २०७८ । शिक्षण संस्थाहरू नै कोरोना भाइरस उत्पत्तिको केन्द्र हो त ? पुस ३० । <https://samriddhasamaj.com/archives/30187> मा उपलब्ध; फागुन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

सेतोपाटी । २०७८ । तत्काल स्कूल बन्द गराउन सरकारलाई संसदीय समितिको निर्देशन । वैशाख ३ । www.setopati.com/social/234748 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

हिमालखबर । २०७७ । कोरोनाभाइरसबाट जोगिन विद्यालयमा सतर्कता अपनाउन निर्देशन । चैत २५ । www.himalkhabar.com/news/122781 मा उपलब्ध; चैत २६, २०७७ मा हेरिएको ।

हिमालखबर । २०७८ । शिक्षामन्त्रीसँग टकरावपछि स्वास्थ्यमन्त्रीले गरे विद्यालय बन्दको अपील । वैशाख २ । www.himalkhabar.com/news/122880 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

Ghimire, Binod. 2021. Minister Shrestha is Ignoring Most Pressing Issues Facing Education Sector, Experts Say. *The Kathmandu Post*, May 18. Available at <https://kathmandupost.com/national/2021/05/18/>

minister-shrestha-is-ignoring-most-pressing-issues-facing-education-sector-experts-say; accessed May 18, 2021.

The Kathmandu Post. 2021. No Permanent Solution (Editorial). April 13. Available at <https://kathmandupost.com/editorial/2021/04/13/no-permanent-solution>; accessed February 16, 2022.

स्थानीय सरकार र विद्यालय शिक्षा

- अधिकारी, कविन । २०७८ । काठमाडौँमा महिनौँपछि खुले कक्षाकोठा । *कान्तिपुर*, असोज १ । https://ekantipur.com/photo_feature/2021/09/17/163185636610528671.html मा उपलब्ध; असोज १, २०७८ मा हेरिएको ।
- अनलाइनखबर । २०७८ । विद्यालय बन्दबारे सरकारको निर्णय पछिदेँ स्थानीय तह । वैशाख २ । www.onlinekhabar.com/2021/04/945929 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- अनलाइनखबर । २०७८ । नेपालगञ्जका विद्यालय आइतबारदेखि एक साता बन्द गर्ने निर्णय । वैशाख २ । www.onlinekhabar.com/2021/04/945889 मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- अनलाइनखबर । २०७८ । जेठ २५ भित्र विद्यार्थीको नतिजा प्रकाशन गर्न ललितपुर महानगरको निर्देशन । जेठ ७ । www.onlinekhabar.com/2021/05/957847 मा उपलब्ध; जेठ ७, २०७८ मा हेरिएको ।
- अनलाइनखबर । २०७८ । वीरगञ्जमा कक्षा ६ र ७ को पनि भौतिक उपस्थितिमा पढाइ हुने । भदौ १२ । www.onlinekhabar.com/2021/08/1005450 मा उपलब्ध; भदौ १२, २०७८ मा हेरिएको ।
- अनलाइनखबर । २०७८ । अनलाइन कक्षा सञ्चालनमा सहयोग गर्दै प्युठानको माण्डवी गाउँपालिका । भदौ १५ । www.onlinekhabar.com/2021/08/1006881 मा उपलब्ध; भदौ १५, २०७८ मा हेरिएको ।

- अर्याल, सुदर्शन । २०७७ । खुल्लुन थाले काठमाडौंका विद्यालय : सुरक्षा मापदण्डमा आ-आपनै बन्दोबस्ती । *अनलाइनखबर*, माघ ५ । www.onlinekhabar.com/2021/01/924667 मा उपलब्ध; माघ ६, २०७७ मा हेरिएको ।
- आचार्य, देवीराम । २०७८ । प्रशासनिक संघीयतामा शिक्षा । *कान्तिपुर*, वैशाख ८ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/04/21/161897075576433580.html> मा उपलब्ध; वैशाख १०, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । विद्यालयको आन्तरिक मूल्यांकनलाई आधार मानेर कक्षोन्नति गर्न सकिने । वैशाख १६ । <https://edupatra.com/news/classification-can-be-done-on-the-basis-of-internal-evaluation-of-the-school/> मा उपलब्ध; वैशाख १७, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । इलाम नगरभित्रका शिक्षक आलोपालो विद्यालय जानै पर्ने । वैशाख १७ । <https://edupatra.com/news/teachers-in-Ilam-have-to-go-to-school-alternately/> मा उपलब्ध; वैशाख १९, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । रुकुम पूर्वमा परीक्षा सञ्चालन । वैशाख १७ । <https://edupatra.com/news/examination-conducted-in-rukum-east/> मा उपलब्ध; वैशाख १७, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । महानगरका विद्यालयले जेठ मसान्तभित्र सबै वार्षिक परीक्षा सक्नुपर्ने । जेठ २ । <https://edupatra.com/news/The-schools-of-the-metropolis-should-complete-all-the-annual-examinations-by-mid-June/> मा उपलब्ध; जेठ २, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । धमाधम वार्षिक परीक्षाको निर्णय गर्दै स्थानीय तह । जेठ ४ । <https://edupatra.com/news/The-local-level-is-deciding-the-annual-examination/> मा उपलब्ध; जेठ ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । पोखरा महानगरमा वार्षिक परीक्षा नहुने । जेठ ५ । <https://edupatra.com/news/No-annual-exam-in-pokhara/> मा उपलब्ध; जेठ ५, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । वार्षिक मूल्यांकनका आधारमा कक्षा ८ को नतिजा प्रकाशन गर्दै काठमाडौं महानगरपालिका । जेठ ५ । <https://edupatra.com/news/Kathmandu->

metropolitan-city-will-publish-the-results-on-the-basis-of-the-annual-evaluation-of-class-viii/ मा उपलब्ध; जेठ ५, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । विद्यालय तहको मूल्यांकन विधि खोज्दै स्थानीय तह (साप्ताहिक शैक्षिक गतिविधि जेष्ठ १-७) । जेठ ७ । <https://edupatra.com/news/Local-level-looking-for-school-level-assessment-method/> मा उपलब्ध; जेठ ७, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । आन्तरिक मूल्यांकनमार्फत परीक्षाफल प्रकाशित गरिँदै । जेठ १६ । <https://edupatra.com/news/Exam-results-are-being-published-through-internal-evaluation/> मा उपलब्ध; जेठ १६, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । तनहुँका केही स्थानमा भौतिक रूपमा पठनपाठन शुरू । साउन १८ । <https://edupatra.com/news/physical-reading-started-in-some-places-of-tanahun/> मा उपलब्ध; साउन १८, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । दुर दराजमा सोचे जस्तो सहज छैन वैकल्पिक शिक्षण, स्थानीय तह गुणस्तर सुधारभन्दा भौतिक सुधार केन्द्रित । साउन १९ । <https://edupatra.com/news/alternative-teaching-is-not-as-easy-as-you-think-in-the-long-run-even-the-local-level-focuses-on-physical-improvement/> मा उपलब्ध; साउन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । विद्यालय खोल्ने कि बन्द गर्ने, केहीले खोले अधिकांश अन्योलमा (साप्ताहिक शैक्षिक गतिविधि भदौ १२-१८) । भदौ १८ । <https://edupatra.com/news/opening-or-closing-schools-some-opened-most-confused/> मा उपलब्ध; भदौ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

कान्तिपुर । २०७८ । शिक्षक/विद्यार्थीमा संक्रमण देखिए कम्तीमा एक साता विद्यालय बन्द गर्न महानगरको निर्देशन । वैशाख ३ । <https://ekantipur.com/news/2021/04/16/161855345051923576.html> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

कान्तिपुर । २०७८ । भौतिक उपस्थितिमै पढाइको तयारी । साउन २४ । <https://ekantipur.com/pradesh-5/2021/08/08/162839138095715911.html> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।

- कान्तिपुर । २०७८ । कञ्चनपुरमा विद्यालय खोल्ने तयारी । भदौ २० । <https://ekantipur.com/pradesh-7/2021/09/05/163081301323479297.html> मा उपलब्ध; भदौ २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७८ । असोज १ गतेदेखि काठमाडौँका विद्यालय खुल्ने । भदौ २१ । <https://ekantipur.com/news/2021/09/06/163092463988798370.html> मा उपलब्ध; भदौ २३, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । विद्यालय खुलाउँदै स्थानीय तह । कान्तिपुर, भदौ १५ । <https://ekantipur.com/news/2021/08/31/16304051465109228.html> मा उपलब्ध; भदौ १५, २०७८ मा हेरिएको ।
- खड्का, उपेन्द्र । २०७८ । विज्ञ भन्छन्- ‘अहिले बालबालिकालाई स्कूल पठाउनु त पाप नै हुन्छ’ । उकेरा, भदौ २३ । www.ukeraa.com/news/2021/09/08/9163 मा उपलब्ध; भदौ २३, २०७८ मा हेरिएको ।
- खड्का, विवेक । २०७८ । दाङमा ‘स्मार्ट लकडाउन’को निर्देशिका अनुसार विद्यालय सञ्चालन गर्न सकिने निर्णय । बाह्रखरी, भदौ २० । <https://baahrakhari.com/news-details/327641> मा उपलब्ध; भदौ २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- गोरखापत्र । २०७७ । हुम्लाका ७७ वटा विद्यालयमा पठनपाठन शुरू । माघ १५ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-01-28-30969> मा उपलब्ध; माघ १५, २०७७ मा हेरिएको ।
- गोरखापत्र । २०७८ । हुम्लाका २५ वटा विद्यालयमा पुरानै पाठ्यपुस्तकबाट पढाइ शुरू । साउन १४ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-07-29-43154> मा उपलब्ध; साउन १९, २०७८ मा हेरिएको ।
- गोरखापत्र । २०७८ । विद्यालय जान पाएपछि विद्यार्थी खुसी । भदौ २४ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-09-09-46264> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।
- गौतम, दिनेश । २०७७ । बालबालिकामाथि खेलबाड नगरौं, विद्यालय तत्काल नखोलौं । शिलापत्र, पुस २४ । <https://shilapatra.com/detail/48987> मा उपलब्ध; माघ २, २०७७ मा हेरिएको ।

गौतम, दिनेश । २०७८ । काठमाडौँ उपत्यकामा २० दिनका लागि विद्यालय खोल्ने स्वार्थ के हो ? *शिलापत्र*, भदौ २५ । <https://shilapatra.com/detail/66516> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।

गौतम, भवानीश्वर । २०७८ । गोकर्णेश्वर नगरपालिकामा विद्यालय खोल्ने निर्णय । *नयाँ पत्रिका*, भदौ १४ । <https://nayapatrikadaily.com/news-details/69795/2021-08-30> मा उपलब्ध; भदौ १४, २०७८ मा हेरिएको ।

गौतम, भवानीश्वर । २०७८ । भौतिक रूपमा विद्यालय खोल्ने स्थानीय तहहरूको तयारी, तर बालबालिकालाई संक्रमणबाट जोगाउने कसरी ? *नयाँ पत्रिका*, भदौ १८ । <https://nayapatrikadaily.com/news-details/70073/2021-09-03> मा उपलब्ध; भदौ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

छुकां, हरिसुन्दर । २०७८ । काभ्रेमा भौतिक उपस्थितिमै पढाइ : विद्यार्थी-अभिभावक खुसी, शिक्षक दुःखी । *नागरिक*, साउन १७ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/588881-1627815131.html> मा उपलब्ध; साउन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

छुकां, हरिसुन्दर । २०७८ । काठमाडौँमा १० गतेबाट विद्यालय खोल्ने निर्णय, २७ बुँदे मापदण्ड पालना गर्न पत्र । *नागरिक*, असोज ७ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/630151-1632395550.html> मा उपलब्ध; असोज ७, २०७८ मा हेरिएको ।

नागरिक । २०७७ । माघ १५ बाट सिमकोटका विद्यालय सञ्चालनमा आउने । माघ ६ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/438001-1611025317.html> मा उपलब्ध; माघ ६, २०७७ मा हेरिएको ।

नागरिक । २०७७ । काठमाडौँ महानगरपालिकाका सबै विद्यालयलाई पुनः सञ्चालनको अनुमति । माघ १२ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/443031-1611548635.html> मा उपलब्ध; माघ १२, २०७७ मा हेरिएको ।

भट्ट, मञ्जु । २०७८ । जोखिममा विद्यालय । *कान्तिपुर*, असोज १५ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/10/01/163305347403277486.html> मा उपलब्ध; असोज १५, २०७८ मा हेरिएको ।

राई, विवेक । २०७८ । काठमाडौंमा विद्यालय खोल्नेबारे अन्योल : स्थानीय तह, शिक्षक र अभिभावकसँग छलफल गरिने । *सेतोपाटी*, भदौ २० । www.setopati.com/social/248019 मा उपलब्ध; भदौ २०, २०७८ मा हेरिएको ।

रातोपाटी । २०७८ । काठमाडौं प्रशासनको आदेश : विद्यालयले भौतिक उपस्थितिमा पठनपाठन गर्न नपाउने । भदौ ३१ । <https://ratopati.com/story/199681/2021/9/16/school-> मा उपलब्ध; असोज १, २०७८ मा हेरिएको ।

रासस । २०७८ । अन्योलकै बीच विद्यालय खुल्दै । *अनलाइनखबर*, असोज ९ । www.onlinekhabar.com/2021/09/1018245 मा उपलब्ध; असोज ९, २०७८ मा हेरिएको ।

रासस । २०७८ । दर्शे बिदामा डोटीका विद्यालय खुल्ने । *अनलाइनखबर*, असोज १५ । www.onlinekhabar.com/2021/10/1021089 मा उपलब्ध; असोज १५, २०७८ मा हेरिएको ।

लामा, छपाल । २०७८ । सिमकोटमा विद्यालय खुल्ने । *कान्तिपुर*, भदौ १८ । <https://ekantipur.com/pradesh-6/2021/09/03/163063836476224190.html> मा उपलब्ध; भदौ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

श्रेष्ठ, लीला । २०७७ । भक्तपुरका चारवटै स्थानीय तहले भौतिक उपस्थितिमै विद्यालय सञ्चालन गर्ने । *कान्तिपुर*, पुस २९ । <https://ekantipur.com/national/2021/01/13/161054469592525237.html> मा उपलब्ध; पुस २९, २०७७ मा हेरिएको ।

साह, देवनारायण । २०७८ । पाँच स्थानीय तहमा विद्यालय खुल्दै । *कान्तिपुर*, भदौ २० । <https://ekantipur.com/pradesh-1/2021/09/05/163081440818516959.html> मा उपलब्ध; भदौ २०, २०७८ मा हेरिएको ।

सेतोपाटी । २०७८ । वैशाख २० भित्रै चालु शैक्षिक सत्रको वार्षिक परीक्षा सक्न विद्यालयलाई तिलोत्तमा नगरको आग्रह । चैत ४ । <http://www.setopati.com/social/234792> मा उपलब्ध; माघ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

Ojha, Anup. 2021. Parents Apprehensive of Sending Kids Back to Schools after Nine Months. *The Kathmandu Post*, January 18. Available at <https://kathmandupost.com/valley/2021/01/17/parents->

apprehensive-of-sending-kids-back-to-schools-after-nine-months;
accessed January 18, 2021.

Poudel, Arjun. 2021. Gokarneshwar Reopens Schools, but Experts Say Rush Could Prove Costly. *The Kathmandu Post*, September 1. Available at <https://kathmandupost.com/health/2021/09/01/gokarneshwar-reopens-schools-but-experts-say-rush-could-prove-costly>; accessed February 16, 2022.

Rijal, Mukti. 2021. School Education in Disarray. *The Rising Nepal*, September 23. Available at <https://risingnepaldaily.com/opinion/school-education-in-disarray>; accessed February 16, 2022.

The Kathmandu Post. 2021. Re-opening Schools (Editorial). September 10. Available at <https://kathmandupost.com/editorial/2021/09/09/re-opening-schools>; accessed September 10, 2021.

सामुदायिक विद्यालय र शिक्षक

अनलाइनखबर । २०७८ । शिक्षक महासंघले घोषणा गर्‍यो चरणबद्ध आन्दोलन । वैशाख १९ । www.onlinekhabar.com/2021/05/950495 मा उपलब्ध; वैशाख १९, २०७८ मा हेरिएको ।

एडुखबर । २०७७ । कोभिड विरुद्धको खोप अभियान शुरू : शिक्षकलाई कहिले ? माघ १४ । www.edukhabar.com/news/15101 मा उपलब्ध; माघ १५, २०७७ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । कोभिडका कारण मृत्यु भएका शिक्षकको परिवारलाई १० लाख रुपैयाँ उपलब्ध गराउन माग । वैशाख १९ । <https://edupatra.com/news/demand-to-provide-one-million-to-the-family-of-the-teacher-who-died-due-to-covid/> मा उपलब्ध; वैशाख १९, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । संघीय र स्थानीय सरकारको निर्णय फरक हुँदा मारमा शिक्षक । वैशाख २३ । <https://edupatra.com/news/teachers-in-marama-when-federal->

- and-local-gov-decisions-are-different/ मा उपलब्ध; वैशाख २३, २०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । स्थानीय सरकारहरूको ज्यादाती तत्काल बन्द गर्न शिक्षक संघको माग । वैशाख २६ । <https://edupatra.com/news/teachers-union-demands-immediate-end-to-local-gov-atrocities/> मा उपलब्ध; वैशाख २६, २०७८ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७८ । वैकल्पिक योजना नहुँदा पढाइ ठप्प । साउन ३ । <https://ekantipur.com/pradesh-2/2021/07/18/1626580161693546.html> मा उपलब्ध; साउन ३, २०७६ मा हेरिएको ।
- कुँवर, मुना । २०७८ । २३ हजार सरकारी विद्यालयमा निःशुल्क इन्टरनेट जडान गरिने । *नयाँ पत्रिका*, असार ९ । <https://nayapatrikadaily.com/news-details/66059/2021-06-23> मा उपलब्ध; असार ९, २०७८ मा हेरिएको ।
- गोरखापत्र । २०७८ । भर्चुअल कक्षाको विकल्प खोजिनुपर्छ : शिक्षक महासंघ । असार ४ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-06-18-39979> मा उपलब्ध; असार ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- गौतम, भवानीश्वर । २०७८ । सामुदायिक विद्यालयमा विद्यार्थी : कोरोनाअधि तीन लाख विद्यार्थी घटे, महामारीबीचमा साढे दुई लाख बढे । *नयाँ पत्रिका*, जेठ २६ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/65363/2021-06-09 मा उपलब्ध; जेठ २६, २०७८ मा हेरिएको ।
- तिमल्सिना, नवीन । २०७८ । विद्यार्थी नआएपछि विद्यालयमै थन्कियो पुस्तक, घरघर पुग्दै शिक्षक । *शिलापत्र*, साउन ९ । <https://shilapatra.com/detail/63198> मा उपलब्ध; साउन १०, २०७८ मा हेरिएको ।
- थापा, हरिरदिलकमल क्षेत्री । २०७८ । सामुदायिक विद्यालय कहिले खुल्लान् ? *कान्तिपुर*, भदौ १० । <https://ekantipur.com/opinion/2021/08/26/162994770568639341.html> मा उपलब्ध; भदौ १०, २०७८ मा हेरिएको ।
- नयाँ पत्रिका । २०७७ । शैक्षिक सत्रको समय बढाउन सुझाव । माघ १४ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/59165/2021-01-27 मा उपलब्ध; माघ १५, २०७७ मा हेरिएको ।

- राई, ननुता । २०७८ । उपत्यकाका सामुदायिक विद्यालयको दुर्दशा : सम्पर्कमै छैनन् विद्यार्थी ।
अनलाइनखबर, असार ३१ । www.onlinekhabar.com/2021/07/984122 मा
उपलब्ध; असार ३१, २०७८ मा हेरिएको ।
- राई, पूर्ण पी । २०७८ । सामुदायिक विद्यालयमा प्रविधिमैत्री शिक्षा : कागजको जहाज !
हिमालखबर, असार १४ । www.himalkhabar.com/news/124653 मा उपलब्ध;
असार १४, २०७८ मा हेरिएको ।
- रासस । २०७७ । कोरोनापछि निजी छाडेर सामुदायिक विद्यालय पुगे विद्यार्थी । *गोरखापत्र*,
माघ १४ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-01-27-30904>
मा उपलब्ध; माघ १५, २०७७ मा हेरिएको ।
- शाह, जीतबहादुर । २०७८ । कोरोनाबाट हताहत हुने शिक्षक र शिक्षाको सन्दर्भ ।
एजुकेशनपाटी, जेठ ६ । <https://educationpati.com/jeetbdrshah/> मा उपलब्ध;
जेठ ७, २०७८ मा हेरिएको ।
- समृद्ध समाज । २०७८ । कोरोना कहरमा विद्यालयस्तरको नतिजा र नयाँ शैक्षिकसत्रको
औपचारिकता । जेठ १० । <https://samriddhasamaj.com/archives/19972>
मा उपलब्ध; फागुन २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- समृद्ध समाज । २०७८ । कोरोना कहरमा शैक्षिक सत्र २०७८ को शुरुआत हुँदै गर्दाका
शिक्षक विद्यार्थी । असार ७ । <https://samriddhasamaj.com/archives/21378>
मा उपलब्ध; फागुन २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- समृद्ध समाज । २०७८ । कोभिड-१९ को दोश्रो आक्रमण अवधिमा हाम्रो शैक्षणिक
क्रियाकलापका अभ्यास । कात्तिक २६ । [https://samriddhasamaj.com/
archives/27579](https://samriddhasamaj.com/archives/27579) मा उपलब्ध; फागुन २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- समृद्ध समाज । २०७८ । हामी त भौतिक उपस्थितिमा विद्यालय संचालन यसरी पो गर्दै
छौं । भदौ २७ । <https://samriddhasamaj.com/archives/25092> मा उपलब्ध;
फागुन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

संस्थागत विद्यालय र शुल्क विवाद

- अनलाइनखबर । २०७८ । शुभतारा स्कूल सधैँका लागि बन्द हुने व्यवस्थापनको घोषणा ।
जेठ १४ । <https://www.onlinekhabar.com/2021/05/960994> मा उपलब्ध;
फागुन ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- एजुकेशनपाटी । २०७७ । आकस्मिक विपत्तिसँग जुध्न निजी विद्यालयहरूमा अब 'जगोडा
कोष' । चैत १२ । <https://educationpati.com/npabson1/> मा उपलब्ध; चैत
१५, २०७७ मा हेरिएको ।
- एजुकेशनपाटी । २०७७ । नमूना अनलाइन कक्षा चलाउँदै एभरेष्ट स्कूल । माघ ६ । [https://
educationpati.com/dfxhfhgtrtf/](https://educationpati.com/dfxhfhgtrtf/) मा उपलब्ध; माघ ६, २०७७ मा हेरिएको ।
- एजुकेशनपाटी । २०७७ । शिक्षण संस्था बन्द गर्ने प्रस्तावमा प्याब्सनको विरोध । चैत
२९ । <https://educationpati.com/pansonnewsg6/> मा उपलब्ध; माघ १८,
२०७८ मा हेरिएको ।
- एडुखबर । २०७७ । कक्षा सञ्चालन अघि कार्यढाँचा आवश्यक, शुल्कका बारेमा
अध्ययन गर्न समिति । माघ १२ । www.edukhabar.com/news/15099 मा
उपलब्ध; माघ १३, २०७७ मा हेरिएको ।
- एडुखबर । २०७८ । विद्यालय बन्द भएको अवधिको तलब भत्ता सरकारले बेहोर्न माग ।
वैशाख २५ । www.edukhabar.com/news/15210 मा उपलब्ध; वैशाख २५,
२०७८ मा हेरिएको ।
- एडु-पत्र । २०७८ । निजी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकले तलब पाएनन् (साप्ताहिक
शैक्षिक गतिविधि वैशाख २५-३१) । वैशाख ३१ । [https://edupatra.com/news/
teachers-working-in-private-schools-did-not-get-paid/](https://edupatra.com/news/teachers-working-in-private-schools-did-not-get-paid/) मा उपलब्ध; वैशाख
३१, २०७८ मा हेरिएको ।
- कान्तिपुर । २०७७ । शैक्षिक सत्र जेठसम्म लम्ब्याउन प्याब्सनको माग । माघ २४ ।
<https://ekantipur.com/news/2021/02/06/161262192047696005.html>
मा उपलब्ध; माघ २४, २०७७ मा हेरिएको ।

- कामती, सुरेन्द्रकुमार । २०७८ । शुल्क तिर्न ढिला गरेको भन्दै प्रिन्सिपलद्वारा विद्यार्थीको परिवारैमाथि कुटपिट । *नयाँ पत्रिका*, साउन २७ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/68521/2021-08-11 मा उपलब्ध; साउन २७, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । निजीका शिक्षकलाई न्यून तलब । *कान्तिपुर*, असोज २ । <https://ekantipur.com/news/2021/09/18/163192612274292994.html> मा उपलब्ध; असोज २, २०७८ मा हेरिएको ।
- गिरी, रमेश । २०७८ । ३२ वर्ष पुरानो ललितपुरको शुभतारा स्कूल सधैँका लागि बन्द । *रासस*, जेठ १८ । www.setopati.com/social/239202 मा उपलब्ध; फागुन ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- द मार्जिन । २०७८ । दुई करोड घाटा गएपछि ३२ वर्ष पुरानो शुभतारा स्कूल सधैँका लागि बन्द । जेठ १८ । www.themargin.com.np/economics/392/ मा उपलब्ध; फागुन ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- पण्डित, शेषकान्त । २०७७ । एक हजार निजी विद्यालय बन्द हुन सक्ने । *गोरखापत्र*, माघ ७ । <https://gorkhapatraonline.com/mainnews/2021-01-20-30453> मा उपलब्ध; माघ ७, २०७७ मा हेरिएको ।
- प्याकुरेल, भवनाथ । २०७८ । कोरोनाकालमा निजी विद्यालयको भविष्य । *नयाँ पत्रिका*, वैशाख ७ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/62980/2021-04-20 मा उपलब्ध; वैशाख ७, २०७८ मा हेरिएको ।
- राई, गणेश । २०७७ । एक हजार निजी विद्यालय संकटमा । *कान्तिपुर*, फागुन १३ । <https://ekantipur.com/news/2021/02/25/161425666795114879.html> मा उपलब्ध; फागुन १३, २०७७ मा हेरिएको ।
- राई, ननुता । २०७८ । भर्ना अभियानकै क्रममा निजी विद्यालयमा शुल्क विवाद । *अनलाइनखबर*, असार ३ । www.onlinekhabar.com/2021/06/971058 मा उपलब्ध; असार ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- रातोपाटी । २०७८ । निजी विद्यालय असोज १ देखि खोल्ने तयारी, जोरपाटी क्षेत्रका सबै स्कूल आजदेखि खुल्ने । भदौ १५ । <https://ratopati.com/story/197020/2021/8/31/school-reopen-debate-> मा उपलब्ध; भदौ १५, २०७८ मा हेरिएको ।

रौनियार, रूबी । २०७८ । ३२ वर्ष पुरानो र प्रतिष्ठित शुभतारा विद्यालय बन्द । *नागरिक*, जेठ १४ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/537841-1622210885.html> मा उपलब्ध; माघ ४, २०७८ मा हेरिएको ।

रौनियार, रूबी । २०७८ । स्थानीय सरकारले विद्यालयको शुल्क सीमा नतोक्दा अभिभावकहरू मर्कामा । *नागरिक*, असार ९ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/558631-1624433438.html> मा उपलब्ध; असार ९, २०७८ मा हेरिएको ।

शिलापत्र । २०७८ । सिरहाका निजी विद्यालय आजदेखि खुल्दै, यस्ता छन् पालना गर्नेपने मापदण्ड । भदौ १० । <https://shilapatra.com/detail/65446> मा उपलब्ध; भदौ १०, २०७८ मा हेरिएको ।

सुब्बा, रोश्ना । २०७७ । विद्यालय बन्दै छन् विभेद महसुस गराउने 'विभेदालय' । *शिलापत्र*, चैत १७ । <https://shilapatra.com/detail/54472> मा उपलब्ध; चैत २०, २०७७ मा हेरिएको ।

एसईई र कक्षा १२ को परीक्षा

अधिकारी, प्रकृति । २०७८ । एसईई र कक्षा १२ को परीक्षाको अन्योल । *एडु-पत्र*, वैशाख १८ । <https://edupatra.com/news/see-class-12-exam-uncertain/> मा उपलब्ध; वैशाख १९, २०७८ मा हेरिएको ।

अनलाइनखबर । २०७८ । कक्षा १२ को परीक्षा छिटो सञ्चालन गर्नु । भदौ ४ । www.onlinekhabar.com/2021/08/1001710 मा उपलब्ध; भदौ ४, २०७८ मा हेरिएको ।

अनलाइनखबर । २०७८ । सबै परीक्षार्थीलाई कोरोना खोप लगाउन शिक्षा मन्त्रालयको आग्रह । भदौ १० । www.onlinekhabar.com/2021/08/1004601 मा उपलब्ध; भदौ १०, २०७८ मा हेरिएको ।

अन्नपूर्ण पोस्ट । २०७७ । कक्षा १२ को नतिजा प्रकाशनमा किन ढिलाई ? माघ १५ । <http://annapurnapost.com/news/174183> मा उपलब्ध; माघ १५, २०७७ मा हेरिएको ।

अन्नपूर्ण पोस्ट । २०७८ । सिम्बोल नम्बर नहुँदा एसईईको परीक्षाफल हेर्न पाएनन् कालीकोटका विद्यार्थीले । साउन २४ । <http://annapurnapost.com/news/184303> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।

आचार्य, देवीराम । २०७८ । विद्यालय शिक्षा : परीक्षाको अन्योल । *कान्तिपुर*, जेठ १४ । <https://ekantipur.com/bibidha/2021/05/28/162218897972398068.html> मा उपलब्ध; जेठ १४, २०७८ मा हेरिएको ।

आचार्य, सुरेश । २०७८ । एसईई परिणाम र १२ को स्थगित परीक्षा । *नागरिक*, साउन २५ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/opinion/594501-1628487500.html> मा उपलब्ध; साउन २७, २०७८ मा हेरिएको ।

उज्यालो अनलाइन । २०७८ । विद्यालयले जस्तो पठाए, त्यसैलाई प्रमाणीकरण गरेर नतिजा प्रकाशन भयो । साउन २३ । <https://ujyaaloonline.com/story/56879/2021/8/7/see-result-published-> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।

उज्यालो अनलाइन । २०७८ । आन्तरिक मूल्यांकनबाट नतिजा प्रकाशित गर्दा निरक्षरले पनि हाई-स्कूल पढेको ‘सर्टिफिकेट’ पाउँछ । साउन २४ । <https://ujyaaloonline.com/story/56919/2021/8/8/neb-president-poudel-about-internal-evaluation> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।

उपाध्याय, गणेशप्रसाद । २०७८ । सर एसईई कहिले हुन्छ ? *एडु-पत्र*, वैशाख २३ । <https://edupatra.com/news/sir-when-is-see/> मा उपलब्ध; वैशाख २३, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । कक्षा ११ को परीक्षा विद्यालयको इच्छामा । वैशाख १६ । <https://edupatra.com/news/class-11-exam-school/> मा उपलब्ध; वैशाख १७, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । ६० प्रतिशत कोर्स पूरा, एसईई अन्योलमा । वैशाख २२ । <https://edupatra.com/news/60-percent-course-completed-see-confused/> मा उपलब्ध; वैशाख २३, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । एसईई तत्काल खारेज हुनुपर्छ । जेठ २४ । <https://edupatra.com/news/SEE-should-be-abolished-immediately/> मा उपलब्ध; जेठ २४, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । यस्तो छ माध्यमिक शिक्षा परीक्षा (एसईईई) कक्षा १० को विद्यार्थी मूल्यांकन, नतिजा प्रकाशन तथा प्रमाणीकरण कार्यविधि, २०७८ । जेठ ३१ । <https://edupatra.com/news/this-is-the-procedure-for-student-assessment-publication-of-results-and-see-exam/> मा उपलब्ध; जेठ ३१, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । एसईई तामझामका साथ गर्ने परम्पराको अन्त्य गर्नुपर्छ । जेठ ३१ । <https://edupatra.com/news/the-tradition-of-doing-see-with-pomp-should-end/> मा उपलब्ध; जेठ ३१, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । अहिलेसम्म बोर्डमा २५ जिल्लाले एसईईको मूल्यांकन विवरण बुझाए (साप्ताहिक शैक्षिक गतिविधि असार २६-साउन १) । साउन १ । <https://edupatra.com/news/25-districts-have-submitted-see-assessment-details-to-the-board/> मा उपलब्ध; साउन २, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । परीक्षा स्थगन तत्काल हुँदैन : राज्यमन्त्री श्रेष्ठ । साउन १८ । <https://edupatra.com/news/grade-12-exam-may-not-postpone/> मा उपलब्ध; साउन १८, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । कक्षा १२ को परीक्षा भौतिक रूपमा सञ्चालन गर्न निर्देशन । भदौ ८ । <https://edupatra.com/news/instructions-to-conduct-class-12-exam-physically/> मा उपलब्ध; भदौ ९, २०७८ मा हेरिएको ।

कान्तिपुर । २०७७ । यस्तो छ एसईई र कक्षा १२ को परीक्षा तालिका । फागुन २६ । <https://ekantipur.com/news/2021/03/10/161534323054867103.html> मा उपलब्ध; फागुन २६, २०७७ मा हेरिएको ।

कान्तिपुर । २०७८ । यस वर्षको एसईई पनि आन्तरिक मूल्यांकनबाटै । जेठ १८ । <https://ekantipur.com/news/2021/06/01/162251805350061815.html> मा उपलब्ध; जेठ १८, २०७८ मा हेरिएको ।

कान्तिपुर । २०७८ । कक्षा १२ को परीक्षा स्थगित, पुनः परीक्षाको समय तालिका १५ दिनअघि दिइने । साउन २३ । <https://ekantipur.com/news/2021/08/07/162832803874228341.html> मा उपलब्ध; साउन २३, २०७८ मा हेरिएको ।

- काफ्ले, कौशल । २०७८ । परीक्षा सरेको सन्धै, शिक्षाविद् भन्छन्, 'अन्योलमा राखिनु अपराध हो' । *शिलापत्र*, वैशाख २० । <https://shilapatra.com/detail/56912> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।
- काफ्ले, कौशल । २०७८ । एसईईबारे मन्त्रिपरिषद्को हचुवा निर्णय : पाठ नै नसकी कस्तो मूल्यांकन ? *शिलापत्र*, जेठ २० । <https://shilapatra.com/detail/59479> मा उपलब्ध; जेठ २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- काफ्ले, कौशल । २०७८ । १९ जिल्लाले अझै पठाएनन् एसईई मूल्यांकन विवरण, कहिले आउँछ नतिजा ? *शिलापत्र*, साउन ६ । <https://shilapatra.com/detail/63013> मा उपलब्ध; साउन २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७७ । एसईईको जिम्मा केन्द्रलाई । *कान्तिपुर*, माघ २८ । <https://ekantipur.com/news/2021/02/10/16129288624451329.html> मा उपलब्ध; माघ २८, २०७७ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । एसईई र कक्षा १२ को परीक्षा स्थगित । *कान्तिपुर*, वैशाख २७ । <https://ekantipur.com/news/2021/05/10/162062086512921221.html> मा उपलब्ध; वैशाख २७, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । अब पढाइ र परीक्षा कसरी ? *कान्तिपुर*, जेठ १० । <https://ekantipur.com/news/2021/05/24/162181925775318522.html> मा उपलब्ध; जेठ ११, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । कक्षा १० र १२ को परीक्षा लिन तीन विकल्प । *कान्तिपुर*, जेठ १७ । <https://ekantipur.com/news/2021/05/31/16224228596795609.html> मा उपलब्ध; जेठ १७, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । रोकिएका परीक्षा सञ्चालन गर्ने तरखर । *कान्तिपुर*, असार ६ । <https://ekantipur.com/news/2021/06/20/162415559230466349.html> मा उपलब्ध; फागुन ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । साउन ३१ बाट 'होम सेन्टर'मै कक्षा १२ को परीक्षा । *कान्तिपुर*, साउन ५ । <https://ekantipur.com/news/2021/07/20/162678553753989307.html> मा उपलब्ध; साउन ५, २०७८ मा हेरिएको ।

- कैनी, सुदीप । २०७८ । एसईईमा मनपरी नम्बर । कान्तिपुर, साउन २४ । <https://ekantipur.com/news/2021/08/08/16283845241599488.html> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।
- कैनी, सुदीप । २०७८ । परीक्षा कुनै रोक्ने, कुनै नरोक्ने ? कान्तिपुर, साउन २६ । <https://ekantipur.com/news/2021/08/10/162856050697419942.html> मा उपलब्ध; साउन २५, २०७८ मा हेरिएको ।
- कोइराला, विद्यानाथ । २०७८ । विकल्प नदिएर परीक्षा रोक्नु बदमासी हो । उकेरा, साउन २८ । www.ukeraa.com/news/2021/08/12/8449 मा उपलब्ध; साउन २८, २०७८ मा हेरिएको ।
- खाइजू, ईश्वरकाजी । २०७८ । एसईईमा ९३.६४ प्रतिशतको ग्रेडिङ । अन्नपूर्ण पोस्ट, साउन २४ । <http://annapurnapost.com/news/184276> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।
- गौतम, भवानीश्वर । २०७७ । कक्षा १२ को नतिजा : ४७ विद्यार्थीले ल्याए जिपिए चार । नयाँ पत्रिका, माघ २० । www.nayapatrikadaily.com/news-details/59476/2021-02-02 मा उपलब्ध; माघ २०, २०७७ मा हेरिएको ।
- गौतम, भवानीश्वर । २०७८ । एसईईको नतिजा सार्वजनिक : मूल्यांकनको आधार एउटै नहुँदा बोर्डले तुलना गरेन तथ्यांक । नयाँ पत्रिका, साउन २४ । <https://nayapatrikadaily.com/news-details/68315/2021-08-08> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।
- देशसञ्चार । २०७८ । भौतिक रूपमा हुने कक्षा १२ को परीक्षा स्थगित गर्न स्वास्थ्य मन्त्रालयको प्रस्ताव । साउन १८ । <https://deshsanchar.com/2021/08/02/539691/> मा उपलब्ध; साउन १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- नेपाल लाइभ । २०७८ । अर्को कार्यतालिका तय गरेर मात्रै परीक्षा स्थगन गर्न माग । साउन २४ । <https://nepallive.com/story/255209> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।
- नेपाल समाचारपत्र । २०७८ । मनोमानी अंक दिने २४ विद्यालय छानबिनको घेरामा, एसईईको नतिजामा ढिलाइ । साउन २२ । <https://newsofnepal.com/2021/08/06/426070/> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।

न्यौपाने, रमेश । २०७७ । एसईईमा सरकारको ‘ब्याक गियर’ । *नयाँ पत्रिका*, फागुन १५ । www.nayapatrikadaily.com/news-details/60697/2021-02-26 मा उपलब्ध; फागुन १५, २०७७ मा हेरिएको ।

पौड्याल, अनन्तकुमार । २०७८ । विद्यार्थी मूल्यांकनलाई कार्यविधिबाट व्यवस्थित बनाऔँ । *एडु-पत्र*, जेठ १२ । <https://edupatra.com/news/follow-students-evaluations-procedure/> मा उपलब्ध; जेठ १२, २०७८ मा हेरिएको ।

मुडभरी पुडासैनी, पविता । २०७८ । औचित्यहीन एसईईको अन्त्य । *नागरिक*, वैशाख १७ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/opinion/513031-1619751408.html> मा उपलब्ध; वैशाख १७, २०७८ मा हेरिएको ।

राई, ननुता । २०७८ । एसईई र कक्षा १२ परीक्षा विधि : अन्योलमा विद्यार्थी, तनावमा अभिभावक । *अनलाइनखबर*, जेठ १३ । www.onlinekhabar.com/2021/05/960533 मा उपलब्ध; जेठ १३, २०७८ मा हेरिएको ।

रासस । २०७७ । कक्षा १० को एसईई राष्ट्रिय कि प्रदेशस्तरबाट ? *गोरखापत्र*, माघ १५ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-01-28-30970> मा उपलब्ध; माघ १५, २०७७ मा हेरिएको ।

रौनियार, रूबी । २०७८ । विनाविकल्प कक्षा १२ को परीक्षा स्थगितले थप अन्योल । *नागरिक*, साउन २६ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/595221-1628566370.html> मा उपलब्ध; साउन २६, २०७८ मा हेरिएको ।

रौनियार, रूबी । २०७८ । कक्षा १२ को परीक्षा भदौ अन्तिममा हुने । *नागरिक*, भदौ ११ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/608761-1630028018.html> मा उपलब्ध; भदौ ११, २०७८ मा हेरिएको ।

शिलापत्र । २०७८ । स्वास्थ्य मापदण्ड अपनाएर मात्रै परीक्षा लिन शिक्षा मन्त्रालयलाई संसदीय समितिको निर्देशन । साउन १३ । <https://shilapatra.com/detail/63460> मा उपलब्ध; साउन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

शिलापत्र । २०७८ । कक्षा १२ को प्रश्नपत्र अनलाइनबाट पठाइँदै, १० प्रतिशत विद्यालयमा भने हार्ड कपी नै पुऱ्याइने । साउन १४ । <https://shilapatra.com/detail/63502> मा उपलब्ध; साउन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

- शिलापत्र । २०७८ । कक्षा १२ को परीक्षा स्थगित भएको चर्चा सामाजिक सञ्जालको हल्ला मात्र - राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड । साउन १८ । <https://shilapatra.com/detail/63805> मा उपलब्ध; साउन २०, २०७८ मा हेरिएको ।
- श्रेष्ठ, मकर । २०७८ । तत्काल परीक्षा नगर्न स्वास्थ्य मन्त्रालयको सिफारिस । कान्तिपुर, साउन २२ । <https://ekantipur.com/news/2021/08/06/162825480922482252.html> मा उपलब्ध; साउन २२, २०७८ मा हेरिएको ।
- सिंह, ललितविक्रम । २०७८ । महामारीमा शिक्षा, परीक्षा र अपेक्षा । एडु-पत्र, वैशाख १९ । <https://edupatra.com/news/education-exam-expectation-in-pandemic/> मा उपलब्ध; वैशाख १९, २०७८ मा हेरिएको ।
- सुब्बा, रोश्रा । २०७८ । एसईई मूल्यांकन: स्कूलको हात जगन्नाथ ! शिक्षक, साउन ७ । <https://shikshakmasik.com/3968/एसईई-मूल्याङ्कन:-स्कूलको-हात-जगन्नाथ-!> मा उपलब्ध; फागुन ४, २०७८ मा हेरिएको ।
- सुवेदी, सुर्यकुमारी । २०७७ । जेठभित्र विद्यालय तहको अन्तिम परीक्षा सक्ने सरकारको तयारी । एजुकेशनपाटी, फागुन २ । <https://educationpati.com/sss6780/> मा उपलब्ध; फागुन २, २०७७ मा हेरिएको ।
- सेतोपाटी । २०७८ । गगनले प्रधानमन्त्री देउवासँग भने- वैकल्पिक माध्यमबाट परीक्षा चलाऔँ । साउन २७ । www.setopati.com/politics/245776 मा उपलब्ध; साउन २७, २०७८ मा हेरिएको ।
- Budhathoki, Bijeesh. 2021. Covid-19-hit Nepal Education in a Shambles: Stakeholders Seek Options, but Authorities are Unprepared. *Onlinekhabar*, May 14. Available at <https://english.onlinekhabar.com/covid-19-hit-nepal-education-in-a-shambles-stakeholders-seek-options-but-authorities-are-unprepared.html>; accessed February 16, 2022.
- Dhungana, Shuvam. 2021. Grade 12 Examination Postponed Indefinitely. *The Kathmandu Post*, August 7. Available at <https://kathmandupost.com/national/2021/08/07/grade-12-examination-postponed-indefinitely>; accessed February 16, 2022.

Ghimire, Binod. 2021. Decentralise SEE and Honour Statute, Experts Advise Government. *The Kathmandu Post*, June 16. Available at <https://kathmandupost.com/national/2021/06/16/decentralise-see-and-honour-statute-experts-advise-government>; accessed June 16, 2021.

The Himalayan Times. 2021. NEB to Use Alternative Methods for SEE. May 31. Available at <https://thehimalayantimes.com/nepal/neb-to-use-alternative-methods-for-see>; accessed February 16, 2022.

The Himalayan Times. 2021. Grading SEE Students (Editorial). June 16. Available at <https://thehimalayantimes.com/opinion/editorial-grading-see-students>; accessed February 16, 2022.

अनलाइन कक्षा

अनलाइनखबर । २०७८ । अनलाइन कक्षामा इन्टरनेटको क्षमता कमजोर देखियो । वैशाख १२ । www.onlinekhabar.com/2021/04/948428 मा उपलब्ध; वैशाख १२, २०७८ मा हेरिएको ।

अन्नपूर्ण पोस्ट । २०७८ । हाम्रो स्कूल कहिले लाग्छ ? भदौ १० । <https://annapurnapost.com/news/185257> मा उपलब्ध; भदौ १०, २०७८ मा हेरिएको ।

आचार्य, देवीराम । २०७८ । सिकाइमा फोन र म्यासेजको प्रयोग । *कान्तिपुर*, वैशाख २३ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/05/06/16202868354581486.html> मा उपलब्ध; वैशाख २३, २०७८ मा हेरिएको ।

आचार्य, देवीराम । २०७८ । शिक्षण सिकाइको निरन्तरता, जटिलता र सम्भावना । *कान्तिपुर*, साउन ७ । <https://ekantipur.com/bibidha/2021/07/22/162695321105228873.html> मा उपलब्ध; साउन ७, २०७८ मा हेरिएको ।

उज्यालो अनलाइन । २०७८ । अनलाइन कक्षा लिन रूखमा डेरा । भदौ २६ । <https://ujyaaloonline.com/story/58423/2021/9/11/stay-in-a-tree-to-take-online-classes> मा उपलब्ध; भदौ २६, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । साइन्स, म्याथ र नेपाली पढ्न र पढाउन समस्या । वैशाख १० ।

<https://edupatra.com/news/problems-reading-and-teaching-science-math-and-nepali/> मा उपलब्ध; वैशाख १०, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । १२०१२ बालबालिका कोरोनाका कारण सिकाइबाट वञ्चित । जेठ

६ । <https://edupatra.com/news/92012-children-deprived-of-learning-due-to-corona/> मा उपलब्ध; जेठ ७, २०७८ मा हेरिएको ।

एडु-पत्र । २०७८ । प्रभावकारी हुन सकेन अनलाइन शिक्षा । जेठ १५ । <https://edupatra.com/news/Online-education-could-not-be-effective/> मा उपलब्ध; जेठ

१५, २०७८ मा हेरिएको ।

काफ्ले, कौशल । २०७८ । शिक्षकको अपिल : अनलाइन कक्षामा बसेका छोराछोरीको

नियमित छड्के जाँच गर्नुस् । *शिलापत्र*, जेठ १७ । <https://shilapatra.com/detail/59268> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।

काफ्ले, कौशल । २०७८ । शैक्षिकसत्र त शुरू भयो तर ग्रामीण भेगका विद्यार्थीलाई कसरी

सम्बोधन गर्ने ? *शिलापत्र*, असार ३ । <https://shilapatra.com/detail/60569> मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको ।

कुसियैत, विनयकुमार । २०७७ । शैक्षिक सत्र पुनःस्थापनाका चुनौती । *कान्तिपुर*, माघ

२५ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/02/07/161266389869526301.html> मा उपलब्ध; माघ २५, २०७७ मा हेरिएको ।

गोरखापत्र । २०७८ । अनलाइन कक्षा मात्र दिगो समाधान हैन, विकल्प जरूरी छ ।

जेठ १६ । <https://gorkhapatraonline.com/mustread/2021-05-30-38568> मा उपलब्ध; जेठ १६, २०७८ मा हेरिएको ।

गौतम, दिनेश । २०७८ । विद्यालयको सम्पर्कमा छैनन् २० प्रतिशत विद्यार्थी, मजदुरका

छोराछोरीको दुखेसो- मोबाइल र इन्टरनेट छैन, कसरी पढ्नु ? *शिलापत्र*, भदौ १३ । <https://shilapatra.com/detail/65611> मा उपलब्ध; भदौ १४, २०७८ मा हेरिएको ।

गौतम, भवानीश्वर । २०७८ । अनलाइन कक्षा : १६ प्रतिशत बालबालिकामा तनावजन्य

समस्या । *नयाँ पत्रिका*, असार २५ । <https://nayapatrikadaily.com/news-details/66768/2021-07-09> मा उपलब्ध; असार २५, २०७८ मा हेरिएको ।

- गौतम, भवानीश्वर। २०७८। नेपालमा अनलाइन कक्षा लिने २७.५ प्रतिशत मात्र। *नयाँ पत्रिका*, भदौ २५। www.nayapatrikadaily.com/news-details/70557/2021-09-10 मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको।
- घिमिरे, चिरञ्जीवी। २०७८। अनलाइनबाट पढाउन सम्भव नभएपछि खुल्न थाले विद्यालय। *नयाँ पत्रिका*, भदौ २५। www.nayapatrikadaily.com/news-details/70558/2021-09-10 मा उपलब्ध; भदौ २५, २०७८ मा हेरिएको।
- टेकपाना। २०७८। पाठ्यक्रमका लागि सरकारी वेबसाइट, जसले शिक्षक र विद्यार्थीलाई पोर्न साइटमा पुऱ्याउँदै छ। असार ६। www.techpana.com/author/techpana/ मा उपलब्ध; असार ६, २०७८ मा हेरिएको।
- देवकोटा, सविना। २०७७। भर्चुअल कक्षाको सकस : बन्द कोठाभित्र मन्द पढाइ। *शिलापत्र*, पुस २३। <https://shilapatra.com/detail/48905> मा उपलब्ध; पुस २३, २०७७ मा हेरिएको।
- नागरिक। २०७८। रोल्पाका विद्यालय बन्द : वैकल्पिक शिक्षण विधि छैन, बालबालिका समस्यामा। जेठ १७। <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/540431-1622467003.html> मा उपलब्ध; जेठ २०, २०७८ मा हेरिएको।
- पाण्डे, मिलन। २०७८। अनलाइन कक्षालाई कसरी प्रभावकारी बनाउने? *नयाँ पत्रिका*, वैशाख ३१। <https://nayapatrikadaily.com/news-details/64145/2021-05-14> मा उपलब्ध; वैशाख ३१, २०७८ मा हेरिएको।
- पौडेल, सन्जु। २०७८। अभिभावकलाई पनि अनलाइन कक्षाको सकस। *कान्तिपुर*, साउन २२। <https://ekantipur.com/pradesh-5/2021/08/06/162821935795381677.html> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको।
- प्रतीक्षा, साधना। २०७८। अनलाइन कक्षा र आन्तरिक मूल्यांकन। *कान्तिपुर*, असार २१। <https://ekantipur.com/opinion/2021/07/05/16254490855487107.html> मा उपलब्ध; असार २१, २०७८ मा हेरिएको।
- बगाले, तोलाकान्ता। २०७८। वैकल्पिक सिकाइका लागि निःशुल्क सिमकार्ड वितरण। *प्रशासन*, साउन १३। <https://www.prasashan.com/2021/07/28/249789/> मा उपलब्ध; साउन १९, २०७८ मा हेरिएको।

- बुढाथोकी, अमृता । २०७८ । ग्रामीण क्षेत्रमा अनलाइन कक्षा चलाउन चुनौती । *एडु-पत्र*, असार १७ । <https://edupatra.com/news/challenges-to-run-online-classes-in-rural-areas/> मा उपलब्ध; असार १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- भट्ट, मञ्जु । २०७७ । विद्यार्थीमा मोबाइलको लत । *कान्तिपुर*, चैत ५ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/03/18/161603308542083977.html> मा उपलब्ध; चैत ५, २०७७ मा हेरिएको ।
- भट्टराई, टीका । २०७८ । शैक्षिक संकट क्षेत्र । *कान्तिपुर*, जेठ १८ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/06/01/162251230496023735.html> मा उपलब्ध; जेठ १८, २०७८ मा हेरिएको ।
- मुडभरी पुडासैनी, पविता । २०७८ । वैकल्पिक शिक्षाको व्यवस्थापन । *नागरिक*, जेठ १४ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/opinion/537211-1622175593.html> मा उपलब्ध; जेठ १४, २०७८ मा हेरिएको ।
- राई, दमन । २०७८ । रूखमा डेरा बनाएर अनलाइन कक्षामा सहभागी हुन्छन् धनकुमार । *नागरिक*, भदौ २६ । <https://nagariknews.nagariknetwork.com/education/620431-1631348860.html> मा उपलब्ध; भदौ २६, २०७८ मा हेरिएको ।
- राई, दमन । २०७८ । रूखमा डेरा बनाएका विद्यार्थीले पाए ‘पकेट वाईफाई’ । *हिमालखबर*, असोज १९ । <https://www.himalkhabar.com/news/126032> मा उपलब्ध; फागुन ९, २०७८ मा हेरिएको ।
- रासस । २०७८ । विद्यार्थीको पीडा : अनलाइनको आशै छैन, पशुचौपाया चराउँदै बिच्छ दिन ! *गोरखापत्र*, जेठ ४ । <https://gorkhapatraonline.com/education/2021-05-18-37725> मा उपलब्ध; साउन २४, २०७८ मा हेरिएको ।
- वाग्ले भट्टराई, सम्झना । २०७८ । अनलाइन शिक्षण विधिमा सुधार । *कान्तिपुर*, असार ३ । <https://ekantipur.com/opinion/2021/06/17/162389574010845766.html> मा उपलब्ध; असार ३, २०७८ मा हेरिएको ।
- विक, जगतदल जनाला । २०७८ । कर्णालीका १० प्रतिशत विद्यार्थी मात्र प्रवेश कक्षाको पहुँच । *उकेरा*, भदौ ४ । www.ukeraa.com/news/2021/08/20/8601 मा उपलब्ध; भदौ ४, २०७८ मा हेरिएको ।

समृद्ध समाज । २०७८ । अनलाइन शिक्षा – हल्ला र चर्चा बढी, काम र उपलब्धि न्यून ।
असार २२ । <https://samriddhasamaj.com/archives/22148> मा उपलब्ध;
फागुन २०, २०७८ मा हेरिएको ।

Basnet, Dhurba. 2021. Lessons not Learned from the Pandemic. *Nepali Times*, July 5. Available at www.nepalitimes.com/here-now/lessons-not-learned-from-the-pandemic/; accessed February 16, 2022.

Dhakal, Manjima. 2021. Schools, Colleges Go for Virtual Classes Without Delay This Time. *The Rising Nepal*, May 3. Available at <https://risingnepaldaily.com/miscellany/schools-colleges-go-for-virtual-classes-without-delay-this-time>; accessed May 3, 2021.

Lamichhane, Roshee. 2021. Making Online Education Effective. *The Kathmandu Post*, July 14. Available at <https://kathmandupost.com/columns/2021/07/14/making-online-education-effective>; accessed February 16, 2022.

Lamichhane, Roshee. 2021. Reverting to Physical Classrooms. *The Kathmandu Post*, November 14. Available at <https://kathmandupost.com/columns/2021/11/13/reverting-to-physical-classrooms>; accessed February 16, 2022.

Pokharel, Jiba Raj. 2021. Second Wave of Corona: Quality Education Compromised. *The Himalayan Times*, May 4. Available at <https://thehimalayantimes.com/opinion/second-wave-of-corona-quality-education-compromised>; accessed February 16, 2022.

Regmi, Umesh Raj. 2021. Online Education: A Hobson’s Choice. *The Rising Nepal*, May 7. Available at <https://risingnepaldaily.com/opinion/online-education-a-hobsons-choice>; accessed April 7, 2021.

Singh, Shanker Man. 2021. Online Education amid COVID-19: An Assessment. *My Republica*, May 22. Available at <https://myrepublica.com>.

nagariknetwork.com/news/online-education-amid-covid-19-an-assessment/; accessed February 16, 2022.

The Kathmandu Post. 2021. Online Classes for Some (Editorial). April 20. Available at <https://kathmandupost.com/editorial/2021/04/20/online-classes-for-some>; accessed February 16, 2022.